

Predikan 16:e söndagen efter Trefaldighet

Av kyrkoherde Sten Rydh, Evangelisk-lutherska kyrkan i Sverige,
Stockholm 2019-10-06.

Bibelcitат ur Svenska Folkbibeln 2015.

Bekännelsecitат ur Svenska kyrkans bekännelseskrifter (SKB) 1957,
varsamt reviderad text av S.R.

I Guds, Faderns, + Sonens och den helige Andes, namn. Amen.

Bön: Käre himmelske Fader. Vi ber dig att du ville sända din helige Ande i våra hjärtan så att vi tar till oss ditt ord och tror på det. Vi tackar dig för att du har övervunnit döden och uppstått igen och nu lever och regerar i evighet. Amen.

Predikotext (2 årg. Joh. 11:1-7, 17-27):

En man som hette Lasarus var sjuk. Han var från Betania, den by där Maria och hennes syster Marta bodde. 2 Det var Maria som smorde Herren med väldoftande olja och torkade hans fötter med sitt hår, och nu var hennes bror Lasarus sjuk. 3 Systrarna skickade då bud till Jesus och lät säga: "Herre, den du har kär ligger sjuk." 4 När Jesus hörde det, sade han: "Den sjukdomen slutar inte med döden. Den är till Guds ära, för att Guds Son ska bli förhärligad genom den." 5 Jesus älskade Marta och hennes syster och Lasarus. 6 När Jesus nu hörde att Lasarus var sjuk, stannade han ändå två dagar där han var. 7 Därefter sade han till sina lärjungar: "Låt oss gå tillbaka till Judeen." ...

När Jesus kom fram, fann han att Lasarus redan hade legat fyra dagar i graven. 18 Betania låg nära Jerusalem, ungefär tre kilometer därifrån. 19 Många judar hade kommit ut till Marta och Maria för att trösta dem i sorgen över deras bror. 20 När Marta fick höra att Jesus hade kommit, gick hon ut och mötte honom. Men Maria stannade kvar hemma. 21 Marta sade till Jesus: "Herre, om du hade varit här skulle min bror inte ha dött. 22 Men också nu vet jag att Gud kommer att ge dig vad du än ber honom om." 23 Jesus sade: "Din bror ska uppstå." 24 Marta svarade: "Jag vet att han ska uppstå, vid uppståndelsen på den yttersta dagen." 25 Jesus sade: "Jag är uppståndelsen och livet. Den som tror på mig ska leva om han än dör, 26 och den som lever och tror på mig ska aldrig någonsin dö. Tror du detta?" 27 Hon svarade: "Ja, Herre. Jag tror att du är Messias, Guds Son, han som skulle komma till världen."

Dagens texter handlar om uppståndelsen från de döda. Människor har många olika tankar om döden. Somliga tror att den som dör blir totalt utplånad, både till kropp och själ. Kroppen upplöses och därmed försvinner också själen, som man egentligen ser som en del av kroppen, bestående av atomer och ingenting mer. Någon tanke på att människan skulle kunna leva vidare efter döden har de inte. Både kropp och själ upplöses och försvinner för alltid. Dessa människor tror i regel inte heller på att det finns en Gud som har skapat allt. De är ateister eller agnostiker, som tror att allting sker av en slump eller genom en opersonlig utveckling, som styrs av sig själv eller av naturens krafter och fysiska lagar.

Andra tänker att människan ändå på något sätt lever vidare efter döden. De vill inte tro att alla kära anhöriga är borta för alltid. De tror att livet och själen är något mer än det rent

fysiska. Några har också haft s.k. ”nära döden-upplevelser” och de är övertygade om att det finns något fint och underbart efter döden. Men de har ingen aning om vad detta kan vara.

En tredje grupp tror att man kan komma i kontakt med de dödas andar, och att dessa på olika sätt söker kontakt med dem som ännu lever. Denna uppfattning, spiritismen, är mycket utbredd i Karibien, och på Kuba och Jamaica är över 10% av befolkningen aktiva inom denna riktning. I västvärlden är den särskilt utbredd på Island.

Låt oss ta ett gammalt exempel på spiritism från vårt eget land. I Sverige hade vi i slutet av 1600-talet en luthersk biskop som hette *Jesper Svedberg* (1653-1735), som noga höll sig till Bibelns lära. Men hans son, *Emanuel Swedenborg*, blev fångad av spiritismen, och hans uppfattning fick många anhängare. Swedenborg menade att man kunde samtala med både änglar, demoner och andra andar. Han publicerade hela 16 teologiska verk, där skriften ”*Himmel och helvete*” (1758) är den mest kända. Många tog starka intryck av Swedenborgs märkliga tankar, särskilt i England, där hans idéer märkligt nog bidrog till att parlamentet avskaffade slavhandeln. Författaren *August Strindberg* påverkades också av Swedenborg, liksom även grundaren av den kända rörelsen Anonyma Alkoholister, *Bill Wilson*, vars hustru var anhängare av denna riktning. Vi märker också idag att det har blivit populärt med spiritistiska TV-program. Men Bibeln förbjuder alla försök att ta kontakt med de dödas andar, vilket vi t.ex. ser av de stränga orden om andebesvärjerskan i En-Dor och kung Sauls försök att via henne få kontakt med den döde Samuel (1 Sam. 28:3ff)

Så har vi de många olika religionerna där tankar om döden spelar en stor roll. Både inom de s.k. naturreligionerna och skriftreligionerna finns olika läror om döden. De flesta utgår ifrån att det finns en Gud som kommer att straffa människans synder och att de som ännu lever måste försöka påverka Gud och blidka honom genom goda gärningar och offer. Om människan lever ett gott och kärleksfullt liv och offrar olika saker åt Gud kan detta göra så att de dödas straff mildras eller försvinner. Så kan de döda istället få komma till himlen eller paradiset, menar man. Men Bibeln visar oss att alla sådana religioner förgäves försöker att påverka Gud. Det finns ingenting vi människor själva kan göra för att komma undan döden och Guds vrede över synden. Endast Jesus Kristus kunde förmå detta, vilket vi skall se längre fram i predikan.

Gemensamt för de flesta olika uppfattningar, både religiösa och icke-religiösa är att människan känner sig liten och totalt hjälplös inför döden. Ingen kommer undan döden, och dödsfruktan kan gripa en människa på ett outhärdligt sätt. Särskilt är vi rädda för att behöva lida och plågas vid livets slut innan vi dör, men vi är också oroliga för vad som skall hända efter döden. Denna rädsla kan bli mycket intensiv och fruktansvärd, även om man inte gärna vill medge det. Man försöker då trösta sig med den numera så vanliga tanken att vi bara utslocknar och att det inte finns någon dom eller att alla människor ändå på något sätt kommer till himlen, om det nu finns en sådan plats. De stora, ekumeniska kyrkorna har också mer och mer kommit att omfatta tanken på allas salighet efter döden, vilket vi brukar kalla *universalism*. Eftersom Gud är god måste han också - om han eller hon finns - se till att alla kommer till himlen. Annars vore han ju en grym Gud, menar man. Så går *ateismen* och *universalismen* hand i hand i vår tid. Detta gör också att man starkt tar avstånd från äldre tiders kristendom med tal om Guds dom och de eviga straffen över all synd och ogudaktighet. Man vill inte längre ha en kristendom med läror om himmel och helvete, om Gud och Satan, salighet och förtappelse.

Men oavsett om man vill eller inte kommer människan en gång att ställas inför Guds domstol. Enligt Bibeln är inte döden slutpunkten för allting, utan människan är skapad med en odödlig själ, som aldrig kan dö. Även våra kroppar kommer att uppstå, både till dom och till frälsning. Låt oss nu därför se vad Guds ord lär om döden och uppståndelsen.

Vi delar in detta i tre punkter:

1. Döden är straffet för synden.
2. Kristus har övervunnit döden.
3. Den som tror på Kristus får evigt liv.

1. Döden är straffet för synden.

Redan efter skapelsen gav Gud de första människorna, Adam och Eva, budet om att de inte fick äta av kunskapens träd på gott och ont. Gud sade:

Men av trädet med kunskap om gott och ont ska du inte äta, för den dag du äter av det ska du döden dö (1 Mos. 2:17).

Men djävulen kom och lockade människorna att synda. Så kom straffet. Gud talade mycket strängt och allvarligt till Adam och avslutade med orden:

I ditt anletes svett ska du äta ditt bröd tills du vänder åter till jorden, för av den är du tagen. Jord är du, och jord ska du åter bli.” (1 Mos. 3:19).

Det är dessa ord vi också brukar använda vid begravningar för att påminna om att döden är Guds straff. Så drevs människorna ut ur Edens lustgård och Gud stängde för alltid vägen dit genom änglar som bevakade platsen med flammande svärd. Aposteln Paulus skriver:

Därför är det så: Genom en enda människa kom synden in i världen, och genom synden döden. På så sätt nådde döden alla människor, eftersom alla hade syndat (Rom. 5:12).

Bibelns lära om döden är kristallklar. Döden är inte något i sig självt fint och vackert, utan Guds straff för synden. Om synden och döden predikas överallt i Bibeln där lagen förkunnas:

Ingen rättfärdig finns, inte en enda. Ingen finns som förstår, ingen som söker Gud. Alla har avfallit, alla är fördärvade. Ingen finns som gör det goda, inte en enda... Men vi vet att allt som lagen säger är riktat till dem som står under lagen, för att varje mun ska tystas och hela världen stå skyldig inför Gud. Ingen människa förklaras rättfärdig inför honom genom laggärningar. Vad som ges genom lagen är insikt om synd (Rom. 3:10-12, 19-20).

Och Hebréerbrevet lär oss att

”människan måste dö en gång och sedan dömas” (Hebr. 9:27).

Den naturliga människan är fången i synden och kan inte komma undan dödens straff. Och detta straff är både den kroppsliga, den andliga och den eviga döden. Därför säger Jesus att en människa måste bli omvänd från synden för att kunna bli frälst. Människan måste bli född på nytt. Till Nikodemus sa Jesus:

Den som inte blir född på nytt kan inte se Guds rike... Det som är fött av kött är kött... Den som inte lyder Sonen ska inte se livet, utan Guds vrede blir kvar över honom (Joh. 3:3, 6, 36).

Döden skulle inte finnas i världen om inte synden fanns. Synden är människans bortvändhet från Gud. Varje människa är född med synd, och även de små barnen är därför förlorade om de inte får del av Guds frälsning.

Men, Gud vare tack och lov, det finns en frälsning från synden och döden.

2. Kristus har övervunnit döden

När Lasarus låg för döden sade Jesus:

Den sjukdomen slutar inte med döden. Den är till Guds ära, för att Guds Son ska bli förhärligad genom den (Joh. 11:4).

Bibeln lär att Jesus Kristus, Guds Son, har blivit människa för att frälsa oss från döden. När han dog på korset var det en död i vårt ställe. Jesus tog på sig hela människosläktets synd och led straffet för vår skull. Så var Kristi död Guds straff för våra synder. Profeten Jesaja skriver:

Han blev genomborrad för våra brott, slagen för våra synder. Straffet blev lagt på honom för att vi skulle få frid, och genom hans sår är vi helade (Jes. 53:5).

Bibels budskap består därför av två skilda delar, lag och evangelium. Lagen förkunnar att vi alla är syndare och måste dö och straffas för våra synder. Men evangelium förkunnar att Jesus Kristus har tagit på sig våra synder och lidit straffet för vår skull. Därför är också döden besegrad. När Kristus uppstod på tredje dagen var det en seger över synden och döden. När djävulen angrep Jesus med lidande och död trodde han säkert att han hade förstört hela Guds verk och slutgiltigt lyckats förhindra att människor skulle kunna bli frälsta. Men Guds makt var mycket större. Genom Jesu död och uppståndelse blev istället djävulen slutgiltigt besegrad. Skriften säger:

Han har gjort slut på döden och fört fram liv och odödlighet i ljuset genom evangeliet. (2 Tim. 1:10).

Därför slutar vårt äldre begravningsritual inte med orden: *Av jord är du kommen. Jord skall du åter varda.* Nej, därefter kommer orden: *Jesus Kristus, vår Frälsare, skall uppväcka dig på den yttersta dagen* (Den svenska kyrkohandboken 1942). Liksom den döde Lasarus blev uppväckt ur graven kommer också våra döda kroppar att väckas upp, men först på den yttersta dagen.

Budskapet till var och en som är bekymrad för sin synd är därför inte att han eller hon skall anstränga sig att göra goda gärningar för att på det sättet försöka få en nådig Gud och så försöka undvika att hamna i helvetet. Nej, den vägen är för alltid stängd ända sedan Gud drev ut Adam och Eva ur paradiset. Vägen är istället den som Jesus förkunnar för Marta i vår text:

Jag är uppståndelsen och livet. Den som tror på mig ska leva om han än dör, 26 och den som lever och tror på mig ska aldrig någonsin dö (v. 25f).

Därför säger vi för det tredje:

3. Den som tror på Kristus får evigt liv

När Jesus sagt dessa ord (*den som lever och tror på mig ska aldrig någonsin dö*) till Marta frågar han henne: *Tror du detta?*

Det är någonting alldeles speciellt med den kristna tron. Om vi är utan tro kan ingenting hjälpa oss, trots att Kristi verk är fullbordat för hela världen. Därför är det av allra största vikt att vi inför döden förstår vad som menas med tro.

På Jesu fråga "Tror du detta?", svarade Marta:

"Ja, Herre. Jag tror att du är Messias, Guds Son, han som skulle komma till världen."

Detta är trons sanna väsen. Marta tror av hjärtat att Jesus är Kristus, Messias, den utlovade frälsaren. Han är sann Gud och sann människa. Tron har alltid ett föremål, ett innehåll. Tron är förtröstan på Guds löfte. Tron håller fast vid vad Gud har lovat i den heliga Skrift. Redan Adam och Eva fick höra detta löfte om kvinnans säd, som skulle

trampa sönder ormens huvud. De trodde löftet och blev därför saliga. Så var det också med Abraham. Han trodde Guds löfte om den kommande Messias och detta räknades honom till rättfärdighet. När Paulus predikade i Filippi lyssnade affärskvinnan Lydia och Herren öppnade hennes hjärta så att hon trodde. Vad trodde hon på? Hon trodde på budskapet om Kristus. Paulus predikade ingenting annat än frälsningen genom Jesus Kristus. Han skriver:

När jag kom till er, bröder, var det inte med stor vältalighet eller vishet som jag predikade Guds hemlighet för er. Jag hade nämligen bestämt mig för att inte veta av något annat hos er än Jesus Kristus och honom som korsfäst (1 Kor. 2:1f).

Den kristna tron är inte en samling av filosofi och vältalighet, utan ett enkelt och klart budskap om att Gud har sänt sin egen Son, Jesus Kristus, till försoning av hela världens synd. Detta löfte gäller också dig som lyssnar på Guds ord idag. Evangelium är Guds inbjudan här och nu till varje syndare. Den som bekänner sin synd och flyr till frälsaren och litar på hans löfte, han har också tron i sitt hjärta även om tron är svag som en rykande veke. Det är inte trons styrka som frälsar oss, utan trons föremål, Kristus. Tron uppstår när en människa förtvivlar om sig själv och förstår att hon är förlorad om Gud skulle döma henne efter hennes egna gärningar. Men när hon som en förlorad och förtappad syndare kommer till Jesus och ber honom om förlåtelse och förbarmande säger han:

Allt vad min Fader giver mig, det kommer till mig; och den som kommer till mig, honom skall jag sannerligen icke kasta ut (1917); Alla som Fadern ger mig kommer till mig, och den som kommer till mig ska jag aldrig visa bort (Folkbibeln, Joh. 6:37).

Är då tron detsamma som människans egen avgörelse för Gud? Kan vi själva bestämma oss för att tro och så bli frälsta genom vår egen viljas beslut? Nej, säger Skriften. Tron är en Guds gåva. Det var Gud som öppnade Lydias hjärta. Lazarus blev inte uppväckt av egen kraft, utan endast genom Jesu ord. I fortsättningen av vår text står det:

"Far, jag prisar dig för att du hör mig. Jag vet att du alltid hör mig, men jag säger det för folket som står här, för att de ska tro att du har sänt mig." När han hade sagt detta, ropade han med hög röst: "Lazarus, kom ut!" Då kom den döde ut, med fötter och händer inlindade i bindlar och med ansiktet täckt av en duk. Jesus sade till dem: "Gör honom fri och låt honom gå" (Joh. 11:41-44).

Gud vill att alla människor skall bli frälsta. Därför har han sänt sin Son till världen för att lida och dö för oss. Så är frälsningsverket fullbordat och Herren försäkrar oss om att denna nåd gäller för alla människor. Därför skriver aposteln Paulus:

Gud var i Kristus och försonade världen med sig själv. Han tillräknade inte människorna deras överträdelser, och han har anförtrott oss försoningens ord (2 Kor. 5:19).

Här talas det om alla människor utan undantag. Det är hela världen som är försonad. Aposteln Johannes skriver i sitt första brev klart och tydligt:

Han är försoningen för våra synder, och inte bara för våra utan också för hela världens (1 Joh. 2:2).

När en människa hör lagens ord om Guds vrede och straff och tar dessa ord på allvar måste hon bli bekymrad och orolig. Hur skall jag, som är en syndare, kunna bestå inför den levande Guden på domens dag? Hur skall jag kunna få en nådig Gud? Kan jag vara viss om att få komma till himlen när det så tydligt och klart står att Gud skall straffa alla synder?

Det svar Bibeln ger på denna fråga är: Guds löfte om försoning och förlåtelse gäller alla människor utan undantag. När Jesus dog på korset bar han hela mänsklighetens synd. Och när han uppstod på tredje dagen var detta beviset på att alla synder är utplånade genom

honom. Gud har förklarat den uppståndne Jesus Kristus rättfärdig och fri från hela mänsklighetens synd. Därför kan vi vara vissa om våra synders förlåtelse.

Men hur kommer då tron in i detta? Svaret är att det har behagat Gud att skänka oss förlåtelsen genom sina nådemedel. Han kommer till oss här och nu med sitt ord, med dopet, avlösningen i bikten och med sin kropp och sitt blod i den heliga nattvarden. Vi skall inte försöka få förlåtelsen på något annat sätt, t.ex. genom vår egen avgörelse, genom vår ånger, genom inre upplysning eller genom våra goda gärningar. Vi skall istället vända oss till Guds egna nådemedel och veta att han just där utlovar frälsningen till var och en som kommer till honom och söker honom i dessa nådens medel.

I Guds ord kan vi läsa om hur Jesus förlåter synder, och när vi lyssnar till alla Guds löften om detta kommer den helige Ande och verkar tron i våra hjärtan. Men det sker inte automatiskt, utan var och när Gud vill. Därför säger vår lutherska bekännelse:

För att vi skall få denna tro har evangelieförkunnelsens och sakramentsförvaltningens ämbete inrättats. Ty genom Ordet och sakramenten såsom genom medel skänks den helige Ande, vilken hos dem som hör evangelium frambringar tron, var och när det behagar Gud. Det vill säga, att det inte är för vår förtjänsts skull, utan för Kristi skull som Gud rättfärdiggör dem som tror, att de för Kristi skull upptas i nåden. "För att vi genom tron skulle få den utlovade Anden (Gal. 3:14). [Augsb. bek., art. 5, SKB, s. 58].

Om någon då undrar varför vi behöver dop, bikt och nattvard när vi ju har hela förlåtelsen genom Bibelns ord kan vi lyssna till Luthers ord i vår bekännelse:

Vi vill nu återvända till evangeliet, som på många olika sätt ger oss råd och hjälp mot synden. Ty Gud är översvallande rik i sin nåd. Först genom det muntliga ordet, genom vilket syndernas förlåtelse predikas i hela världen. Detta är evangeliets egentliga uppgift och ämbete. För det andra genom dopet. För det tredje genom altarets heliga sakrament. För det fjärde genom nycklarnas makt och även genom bröders samtal med varandra och tröstande av varandra, (som det heter): Där två eller tre är samlade i mitt namn, där är jag mitt ibland dem." (Matt. 18:20). [Schmalk. art. Om evangeliet, SKB, 331].

Paulus säger också att vi inte behöver fara långt bort för att hämta Kristus, varken upp till himmelen eller ner i djupet. Ty Kristus är oss nära här och nu i ordet (Rom. 10:6-8 med citat från 5 Mos. 30:11ff).

Döden är därför förvandlad för varje kristen människa. Istället för ett fruktansvärt straff för synden är nu döden en underbar ingång i det eviga livet. I samma stund som vi dör försvinner för alltid all vår synd och vi får direkt vara hos Kristus i väntan på kroppens uppståndelse. Döden har därför blivit som en skön sömn, där vi får uppleva frid och glädje i Kristus. Snart kommer han tillbaka, och då skall han uppväcka och förhålliga våra döda kroppar. Och så skall vi för alltid få vara hos Honom i evig salighet, lovsång och glädje.

Så gäller Jesu ord om Lasarus för varje kristen. När vi blir sjuka, när våra kroppar bryts ner och när döden nalkas eller om döden kommer plötsligt och oväntat redan i ungdomen eller mitt i livet så gäller ändå alltid orden:

Den sjukdomen slutar inte med döden. Den är till Guds ära, för att Guds Son ska bli förhärligad genom den.

Amen.

Lovad vare Gud, som med sitt ord har tröstat, lärt, förmanat och varnat oss. Hans Helige Ande stadfäste ordet i våra hjärtan, att vi icke må vara glömska hörare utan ordets görare, och så dagligen tillväxa i tro, hopp, kärlek och tålmod intill änden och bli evigt saliga. Genom Jesus Kristus, vår Herre och Frälsare. Amen.